

# SynErgie: gezamenlijk zorgen voor energiebesparing

## DUURZAME ENERGIE: VOORWAARDE OM TE OVERLEVEN

Het maatschappelijk draagvlak voor de glastuinbouwsector staat onder druk: deze is namelijk in zijn eentje verantwoordelijk voor zo'n 10% van het Nederlandse aardgasverbruik. Dit hoge energieverbruik betekent niet alleen een forse belasting voor het milieu, maar ook een behoorlijke kostenpost voor tuinders. Reden genoeg om te onderzoeken of de glastuinbouw ook duurzamer kan. In het project SynErgie zijn de al bestaande concepten van 'geconditioneerde kassen' zoals 'De Kas als Energiebron' en 'Gesloten Kas®' verder getest en vergeleken met als doel te komen tot rendabele, goed functionerende bedrijfssystemen. Deze concepten leken op papier veelbelovend, maar in de praktijk was er nog nauwelijks ervaring mee. Om optimaal van de nieuwe kassystemen te kunnen profiteren was verdere verbetering van de installaties en afstemming op de specifieke gewassen nodig.

## SAMEN LEREN

Er bestond weliswaar al veel theoretische kennis over energie-efficiënte productie in de meer geconditioneerde kassen; gebundelde praktijkervaring ontbrak echter nog. Het TransForumproject SynErgie heeft voorlopers, die experimenteerden met energie-efficiënte geconditioneerde kassen, gestimuleerd om hun kennis en ervaring in deze praktijkexperimenten met elkaar te delen. Daartoe hebben innovatieve tuinders en onderzoekers van Wageningen-UR Glastuinbouw een lerend netwerk gevormd. Hierbinnen werd kennis uitgewisseld over de mogelijkheden van de veranderde teeltomstandigheden en de aanpassingen in de bedrijfsvoering. Door het nieuwe klimaat in de aangepaste kas bleken de fysiologische aspecten van de plant (bladvorm, structuur) ook te veranderen, wat weer van invloed was op de groei van het gewas. In de praktijk bleek dat aanvullende fysiologische kennis op dit gebied hard nodig was, daarom heeft TransForum hiernaar wetenschappelijk onderzoek laten opstarten. Uiteindelijk heeft de combinatie van het SynErgieproject en het lopende wetenschappelijk onderzoek al veel nuttige informatie gegeven, zowel voor planten in energie-efficiënte kassen, maar ook voor planten in normale kassen.

## SAMEN PROFITEREN

In het project SynErgie heeft TransForum nieuwe samenwerkingsverbanden tussen tuinders onderling en tussen tuinders en het onderzoek tot stand gebracht. Daardoor is essentiële kennis beschikbaar gekomen die geen van de partners in zijn eentje zou hebben kunnen realiseren. Het heeft geleid tot nieuwe inzichten die in de toekomst waarschijnlijk zullen bijdragen aan de verdere verlaging van het energieverbruik en de CO<sub>2</sub>-uitstoot van kassen en ook tot een aanzienlijke verhoging van de productie. De ruime hoeveelheid positieve media-aandacht voor dit project heeft bijgedragen aan de verbetering van de maatschappelijke acceptatie van de glastuinbouwsector.



**"Als telers geen stappen ondernemen, verliest de sector zijn maatschappelijk draagvlak."**

**Harm Maters,**  
voorzitter SynErgie

### Projectpartners:

AVAG, Lotus Agriconsult, Ondernemers met semi-gesloten kassen zoals het concept 'Gesloten Kas' en energieleverende kassen, Ministerie van LNV, Productschap Tuinbouw, Stuurgroep 'Kas als energiebron', TransForum, Athena Instituut (Vrije Universiteit Amsterdam) en Wageningen-UR Glastuinbouw.

### Projectleider:

Harm Maters